

Kristus a duchovní svět

O hledání svatého Grálu

ŠESTÁ PŘEDNÁŠKA

Rudolf Steiner

Včera jsem se pokusil to, co jsem vyslovil o mystériu Grálu a co s tím souvisí, vylíčit tak, aby se stalo zřejmým, jak se věci postupně odhalují hledající duši. Nepozastavil jsem se před mnohými věcmi, které je třeba prodělat, než hledající duše nalezne to, co se může nazvat výsledkem bádání v duchovním světě. Vím zajisté velmi dobře, že moderní nauka o duši, která tak málo proniká do hloubky nebo psychologie, setká-li se s takovými sděleními, namítne vše možné nebo mnohem více vše nemožné. A znám velmi dobře všechno to, co z této strany může být vzneseno jako pochybnost, vím velmi dobře, jaká podivuhodná tvrzení o všemožných zákonech a myšlenkových asociacích i podvědomých představách mohou být uváděna. A přece, právě u vědomí všeho toho, jsem vše vylíčil nepřikrášleně, neboť pro vás, moji milí anthroposofičtí přátelé, má být právě důležité si ujasnit, že je možno dosáhnout výsledků, k nimž má být přivedeno duchovní bádání, teprve po přemožení všech těch věcí, u nichž jsem včera řekl, že se staví do cesty. A výsledek předešlého duchovního bádání, který se podle častěji zmiňovaného zákona života může velmi dobře ukázat jako pravdivý, není výsledkem jakých si myšlením spojených idejí, jak by se někdo mohl domnívat, nýbrž tyto ideje jsou to, co nás, jako poslové, přivádí k tomuto poslednímu výsledku a co nesouvisí s tímto výsledkem samým. Chtěl jsem tato slova jen předeslat, protože nejnovější publikace ukazují, že se stále znovu děje, že právě tato sdělení, jsou-li tištěna tak, jako naše přednáškové cykly, dostávají se do rukou lidem stojícím mimo a tito lidé pak vytvářejí o těchto sděleních nejnesmyslnější poznámky, přičemž k tomu zeširoka používají to, že citují věci vytržené ze souvislosti s textem a podobně. Ano, je tomu již tak - dovolte mi, abych i toto vyslovil, aniž bych chtěl být jakkoliv neskromným - je tomu již tak, že prostřednictvím našeho anthroposofického hnutí nadešel okamžik, kdy ten nebo onen člověk si myslí, že může dělat obchody potíráním naší věci. A tu je pak, jak známo, mnohý prostředek dobrý, jedná-li se o něco takového.

Mluvil jsem o tom, že je skutečně možné nalézt písmo na nebi, které samo není přímo Grálem, které také samotný Grál neposkytuje. Výslovně jsem zdůraznil - a prosím, aby takové zdůraznění bylo bráno velmi vážně - že se nalezne prostřednictvím písma na nebi jméno Grálu, nikoliv Grál sám. Poukázal jsem na to, že se ukazuje ve zlatém se lesknoucím měsíčním srpku, který se nachází na nebi. Z něho se pozvedá, jak může při bedlivém pozorování spatřit každý člověk, temná část zbývajícího Měsíce, od níž je zlatém zářící srpek jakoby oddělen. Zde se v okultním písmu ukazuje jméno Parsifalovo. Nyní musím, než pokročíme v naší úvaze dále a pokusíme se interpretovat tento obrazec na nebi, upozornit na důležitý zákon, na významnou skutečnost. To, co zde vzniká jako zlatém zářící srpek, vzniká přece tím, že na Měsíc dopadají fyzické sluneční paprsky. Poněvadž Slunce svítí odtud sem, ozařuje Měsíc na této straně a ozářená část se objevuje jako zlatém zářící číše. V ní, v temnu, spočívá hostie: fyzicky to, co je neozářená část, v temnu zůstávající část, kam nemohou proniknout sluneční paprsky, duchovně však ještě něco jiného. Dopadají-li sluneční paprsky na určitou část Měsíce a zlatém zazařují se odráží zpět, prochází, vzdor tomu, přeci něco fyzickou hmotou. To, co prochází, je to, co žije duchovně ve slunečních paprscích. Duchovní síla Slunce není zastavena, tak jako fyzická síla Slunce a nezáří zpět. Prostupuje dále a tím, že je zadržována silou Měsíce, vidíme právě v tom, co tu spočívá ve zlaté číši, vskutku duchovní sílu Slunce. Takže

můžeme říci: V temné části Měsíce, kterou tu vidíme, zříme duchovní sílu Slunce. Ve zlatém zářící části, v části tvaru číše, vidíme fyzickou sílu Slunce, která je jako síla paprsků odrážena zpět. Duch Slunce v číši zastavuje fyzickou sílu Slunce, jestliže se tedy na Slunce díváme. Takže Duch Slunce skutečně spočívá v měsíční číši. A nyní shrňme vše, co jsme kdy vyslovili o tomto slunečním Duchu a jeho vztahu ke Kristu a objeví se nám jako významný symbol to, co činí Měsíc fyzicky. Tím, že odráží sluneční paprsky a vytváří tak zlatém se lesknoucí číši, projevuje se nám jako nositel slunečního Ducha; ten je uvnitř ve formě kotouče, podobajícího se hostii.

A nyní si vzpomeňme na to, že je v pověsti o Parsifalovi zdůrazněno, že na každý Velký Pátek, tedy na svátek Velikonoční, sestupuje z nebe hostie, noří se do Grálu, je obnovována, noří se jakožto omlazující potrava do Grálu na Velikonoční svátek, kdy je také Parsifal prostřednictvím poustevníka nově odkazován na Grál - na Velikonoční svátek, jehož význam pro Grál byl lidstvu znovu přiblížen také Wagnerovým Parsifalem. Nyní si vzpomeňme, že podle staré tradice, jedné z oněch tradic, které patří k tomu, co jsem včera naznačil: k neustávajícímu působení Kristova impulsu, které se odehrává v podvědomých základech duše, - že podle této tradice se děje určení doby Velikonočního svátku. Na který den je tedy stanoven Velikonoční svátek? Když jarní Slunce, tedy Slunce, jehož síly přibývá - náš symbol pro Krista - má po jarním úplňku svůj den, svou neděli. (Poznámka k překladu: tedy svůj den, den Slunce, der Sonntag.) V jakém poměru je tedy nyní jarní úplňek na nebi k Velikonočnímu svátku? Jak se musí vždy nacházet na nebi o Velikonocích? Nuže, musí začít, při nejmenším trochu, když byl úplňkem, vytvářet srpek. Něco musí být z této temné části viditelné, něco z Ducha Slunce, který přijal svou jarní sílu, něco tam uvnitř musí být. To znamená: podle staré tradice se o Velikonočním svátku musí na nebi ukázat tento obraz svátého Grálu. Tak tomu musí být. Může tedy každý vidět o Velikonočním svátku obraz svátého Grálu. A právě způsobem tomu odpovídajícím, je podle prastaré tradice ustanoven Velikonoční svátek.

Nyní se pokusme obeznámit se ještě více s tím, jak mohlo vzniknout - z větší části také vývojem, který se odehrává v podvědomých základech duševního života - všechno to, co souvisí vlivem svých inspirací, svých, zcela Kristovým podnětem pro niknutých inspirací, které započaly od podzimu 1428. Vždyť se můžeme poučit již ze zevních dějin, že by osudy Evropy musely tehdy bez zásahu Panny Orleánské probíhat zcela ji nak; a jen zcela zaujatý materialista snad jako Anatole France, může popírat to skryté, tajuplné, co tehdy zasáhlo do dějin. Nebudu zde uvádět to, co je možno si všude přečíst v dějepise a co toho, jenž těmto přednáškám naslouchal, pak může přece odkázat na to, jak se v Panně Orleánské projevuje něco z novodobé Sibyly. Je to doba - jsme v 15. století -, kdy začíná páté poatlantské období, kdy Kristova síla musí stále více a více dospívat k tomu, aby se vynořovala z podvědomých základů duše. Vidíme, jak jemně, něžně, jakoby ponořena do nejušlechtlejší lidské duševnosti, se objevuje v Panně Orleánské síla Sibyl. A rád bych vám také při této příležitosti přečetl onen dopis, který napsal muž, jenž tyto věci spoluprožil, protože z tohoto dopisu vysvítá, jaký dojem učinily Sibyliny povahové rysy Panny Orleánské na ty, kteří pro to měli srdce a mysl. Jeden muž z okolí krále, jehož Panna Orleánská osvobodila, píše, poté, co popsal vše, co Panna Orleánská vykonala: „Toto a mnoho jiného vykonala Panna (z Orleánsu) a z Boží pomocí vykoná ještě něco většího. Dívenka oplývá něžnou krásou a má mužný postoj, mluví málo a projevuje obdivuhodnou bystrost; mluví-li, je její hlas ženský, příjemný, jemný. Jí umírněně, ještě střídměji pije víno. Má zalíbení v krásných růžích i zbraních. Velmi obdivuje šlechtěné muže ve zbraní. Není jí příjemný styk a rozhovor s mnohými; často pláče, má ráda radostné tváře, snese neslýchanou práci, a v tom, jak zachází se zbraní a v jejich nošení je tak vytrvalá, že zůstává po šest dní ve dne v noci bez přestání zcela ozbrojena. Říká: Angličané nemají právo na Francii a proto ji, jak ona praví, Bůh poslal, aby je vyhnala a přemohla, avšak teprve po předchozím napomenutí. Králi prokazuje největší úctu; říká, že jej Bůh miluje a obzvláště chrání, protože on zůstane zachován. O vévodovi z Orleánsu, Vašem synovci, říká, že bude zázračným

způsobem osvobozen, avšak teprve, až budou Angličané, kteří jej mají v zajetí, vyzváni k jeho osvobození.

A abych ukončil svoji zprávu, osvícený kníže: ještě podivuhodnější věci se dějí a staly, než-li vám mohu popsat nebo vyjádřit slovy. Zatím co toto píši, odešla jmenovaná Panna již do kraje města Remeše v Šampani, kam se těž spěšně odebral král za účelem pomazání a korunování s Božím přispěním. Nejosvícenější a nejmocnější kníže a můj nanejvýš uctívaný pane! Poručím se Vám velmi pokorně a prosím Nejvyššího, aby Vás ochraňoval a splnil Vaše přání. Psáno v Biteromis, 21. dne měsíce června.

Váš pokorný služebník Percival pán na Bonlamiulku, rada a komoří krále Francouzů a pána vévody Orleánského, dvorský úředník králův, rodem z Berry.“

Tak píše tento Percival o Panně vévodovi milánskému. Ten, kdo čte tuto Percivalovu zprávu, tento Percivalův dopis, pocítí, jak je zde popisována Kristem proniknutá Sibyla. To je jedna věc: druhá věc, na kterou bych chtěl upozornit, je také událostí z nastávající novější doby, doby v pátém poatlantském období. Rád bych upozornil na to, co píše jistý muž, který, mohli bychom říci, se tehdy cítil být proniknut tím, co přicházelo jako nová doba a který se odvážil pocíťovat, že je tím proniknutý. Pocíťoval, že je tím proniknutý tak, že vnímal, smíme spíše říci nevědomky vnímal: Ano, přichází opět čas, kdy smí ožít stará astrologie, ožít v nové, Kristem proniknuté tvářnosti, čas, kdy smíme opět, činíme-li to správně, tedy činíme-li to prolnutí Kristovým podnětem, vzhlízet ke hvězdám a kdy se jich smíme tázat po jejich duchovním písmu. Je to zároveň muž, jak ihned uvidíte, který hluboce cítí, že Země není pouze tím, co nám chce předestřít dnešní materialistická geologie, tedy něčím fyzickým, co lze uchopit mineralogicky, nýbrž on cítí, že Země je živou bytostí, něčím, co nemá jen tělo, jak by rád dal lidem k uvěření dnešní materialista, nýbrž tím, co má duši. Muž, o němž hovořím, věděl, že to tak smí pocíťovat - i když to nemohl vyjádřit slovy, poněvadž telí dy také ještě nebyla sdělení dnešní duchovní vědy -: Kristův podnět byl duší Země pozvednut do její aury, a tu smí člověk, který se cítí spojen ze zemskou aurou svojí duší a který mů že prožívat soucitnost s Kristovým podnětem, znovu vzhlízet k tomu, co je zapsáno ve hvězdách. A člověk to také činil, člověk také vzhůru pohlížel. I když také každé takové přibližování se sebou neslo mnoho pověr a právě staří astronomové, kteří vystupovali v oné době, byli proniknuti těmito mnohými pověrami, vidíme přece hovořit jednoho muže, který je hluboce spojen s duchovním životem novější doby, takto:

„Tyto a nesčetné jiné proměny a zjevy, které se dějí v Zemi a na Zemi, jsou tak pravidelné a vyměřené, že je nemůžeme připsat jakési slepé příčině, a poněvadž planety samy ničeho nevědí o úhlech, které vytvářejí jejich paprsky na Zemi, tak musí Země mít duši. Země je živočich.“

Avšak nemyslí živočicha, zvíře, v obyčejném smyslu slova, ale živoucí organizmus. „Všechno na ní budeme vnímat, co je podobné částem zvířecího těla. Rostliny a stromy jsou její vlasy, kovy její cévy, mořská vody její nápoj. Země má utvářející sílu, určitý druh imaginace, pohyb, jisté choroby, příliv a odliv jsou dechem živočicha, zvířete. Zdá se, že duše Země je jakýmsi druhem plamene, z toho povstává podzemní teplo a proto není rozmnožování bez tepla.“

„Toto je spojením nebeského s pozemským, prapříčina sympatie mezi nebem a Zemí; praobrazy veškerých pohybů a konání jsou jí vštípeny Bohem, Tvůrcem.“

„Duše je ve středu Země, vysílá útvary nebo otisky své podoby ze sebe všemi směry a vycíťuje tímto způsobem veškeré harmonické proměny i předměty mimo ni. - Jako je tomu u duše Země, tak je tomu u duše člověka. Veškeré matematické ideje a důkazy například vytváří duše ze sebe samé, jinak by nemohla mít tak vysoký stupeň jistoty a určitosti.“

„Planety a jejich aspekty mají vliv na duševní síly člověka. Vyvolávají hnutí myslí a vášní všeho druhu a tím často nejhroznější

jednání a události. Mají vliv na tvůrčí myšlenku zrození a tím na temperament a povahu člověka, a v tom spočívá velká část astrologie. - Pravděpodobně nešíří se od Slunce jen světlo a teplo do celého vesmíru, nýbrž Slunce je též ústřední bod a sídlo čistého rozumu a pramen souladu v celém vesmíru - a všechny planety jsou oduševněny.“

„V celém stvoření nacházíme nádherný, podivuhodný soulad, a sice jak ve smyslovém, tak v nadsmyslovém, v myšlenkách jakož i ve věcech, v říši přírodní i v milosti. Tento soulad vládne nejen ve věcech samých, nýbrž i v jejich vzájemném poměru. Nejvyšší harmonií je Bůh a on vtiskl všem duším niterný soulad jako svůj obraz. Čísla, útvary, souhvězdí, příroda vůbec souzní s jistými tajemstvími křesťanského náboženství. Jako jsou například ve vesmíru tři v klidu existující věci: Slunce, stálice a prostředí mezi nimi a vše ostatní je v pohybu, tak je v jediném Bohu: Otec, Syn a Duch. Koule také představuje trojnost (Otec je střed, Syn povrch, Duch stejnou vzdálenost středu od povrchu - poloměr) jakož i jiná tajemství. Bez duchů a duší nebylo by vůbec souladu. V lidských duších nacházejí se souladné vlohy nekonečně různotvárné. Celá Země je oduševněna a tím je skutečně velký soulad jak na Zemi, tak také mezi ní a souhvězdími. Tato duše působí celým zemským tělem, má však sídlo v určité části, tak jako lidská duše v srdci; a odtud vycházejí jako z jistého ohniska nebo pramene, její působnosti do oceánu a do zemské atmosféry. Odtud sympatie mezi Zemí a hvězdami, odtud pravidelná přírodní působení. Že Země má opravdu duši, ukazují nejzřetelněji pozorování povětrnosti a úkazů, jimiž jsou vždycky vyvolány. Za určitých úkazů a konstelací je vzduch vždycky neklidný; když se takové úkazy nevyskytují nebo málo nebo rychle přejdou, zůstává klidný.“

To napsal onen muž v roce 1607 muž, v němž žije a tepe, když přichází nová doba, astrologie proniknutá Kristem, která za sebou vládí jen jako svůj stín, astrologické pověry. To píše muž, smíme říci, z nejzbožnější mysli, muž, jenž ví, že kdysi byly právem používány síly vycházející z elementárního světa, ze světa živlů, jako síly Sibyl - později neprávem-, řekli bychom dnes. Neboť tento muž praví:

Nemůžeme zapírat, že takoví duchové - míní ony duchy, kteří vytvářejí spojení mezi souhvězdími a Zemí - se usídlili v živlech Země, v tom, co obklopuje Zemi jako atmosféra.

„Nemůžeme popřít, že takovíto duchové poskytovali kdysi lidem prostřednictvím podobenství, dubů, z hájů, jeskyň, prostřednictvím zvířat a tak dále věštby; a věštění budoucnosti z letu ptáků nebylo jen uměním oklamat ty slabé. Oni duchové vyvíjeli činnost ve směru cesty ptactva vzduchem, ve směru, který, s Božím přitakáním, lidem mnohé předem naznačoval. Ještě dnes slýcháme příklady ne dobro nesoucích ptáků, jako jsou sovy, supi, orli, krkavci, jenže tyto případy jsou tím vzácnější, čím více se jimi pohrdá. Neboť oni duchové nemohou snášet to, aby jimi bylo pohrdáno, jak si to ovšem podle Božího zákona a křesťanského učení zasluhují; potom se ale rychle vzdalují a mlčí. Poněvadž lhář směl od počátku ještě promlouvat prostřednictvím zvířat a promlouval tak k Evě prostřednictvím hada, svedl lidský rod. To bylo od té doby vždycky jejich mravem: jakmile mohli hlasy nebo předpověďmi, těly nebo pohyby zvířat mluvit s lidmi, zneužívali této moci, přivlastňovali si božské uctívání a sváděli ubohé lidi. Třebaže Kristus přišel právě proto, aby zničil díla ďáblova a uložil těmto duchům, aby mlčeli, a třebaže ztratili hned své chrámy, sochy, háje, jeskyně a dlouho ovládanou Zemi, jsou přece ještě stále zde a existují tu ve volném vzduchu a s božím přitakáním pokřikují kolem dokola; často jsou výchovnou metlou boží, často jimi dává lidem zvěstovat určité věci.“

Jasným způsobem naznačuje tento muž, jak jsou duchovní jevy pronikány Kristem; neboť on tak činí ze smýšlení, které může být vpravdě nazváno smýšlením prolnutým Kristem. V roce 1607 promlouvá tento muž takto o pronikavých změnách, které nastaly v duchovním světě. Kdo je tento muž? Je mužem, který není oprávněn k tomu něco říci, mužem, kterého si můžeme dovolit přeslechnout? Nikoliv, neboť jde o muže, bez něhož by nebyla žádná dnešní astronomie a fyzika:

Je to Johannes Kepler. Chtěli bychom poradit lidem, kteří se dnes nazývají materialisty nebo monisty a odvolávají se na Johannese Keplera jako na jednoho z těch, které by rádi považovali za zbožňované osoby, chtěli bychom jim poradit, aby se jednou zamysleli nad tímto postavením, pokud jde o osobu Keplera. Největší astronomické zákony, tři zákony Keplerovy, které dnes ovládají celou dnešní astronomii, ty jsou od něho. Ale takto promlouvá o tom, co pozvolna vstupuje do zemského vývoje s pátým poatlantským obdobím. Musíme si postupně zvyknout - a nyní pronikání, prostupování novým podnětem - alespoň zčásti poznávat duchovní působení, která souvisejí s hvězdami.

Jaká to tedy byla doba, když Parsifal vstupoval do hradu Grálu ještě nevědoucí, ještě nepřipraven klást otázky - podle pozdějšího líčení, podle líčení, kterého použil Wolfram z Eschenbachu? Jaká to byla doba, když Parsifal vstupuje do hradu Grálu, Amfortas tu leží raněn a když Parsifal vchází rána počne nesmírně bolet? V jaké době vstoupil Parsifal do hradu Grálu? Báje nám vypráví: Byla to doba Saturnu; Saturn a Slunce stály současně v Raku, kulminovaly. Vidíme tu, jak je vyhledáváno v nejintimnějších působnostech to, co tvoří souvislost mezi Zemí a hvězdami. Byla to doba saturnská!

A badáme-li nyní, jak a jakým způsobem přichází Parsifal postupně ke svému vědění, co tu zjišťujeme? Jaký je, tento Parsifal? O jistých věcech je nevědoucí! Je ponecháván nevědoucím. O jakých věcech je udržován v nevědomosti? Nuže, již jsme to slyšeli: Podnět Kristův plyne jakoby pod Zemí, v podvědomých základech duší; tam nahoře probíhá teologický spor a vytváří to, co se potom stává tradiční formou křesťanství. Sledujme osobu Parsifalovu, jak nám ji báje líčí: nic o tom všem neví. Právě od toho je vzdálen, co se odehrávalo na povrchu. To vše nemá vědět. Tak je uchráněn ode všeho, co se odehrávalo na povrchu. Má se tomu naučit z pramenů, které čerpají z podvědomých základů duše, jak jsme včera slyšeli: Nejprve, jak odjíždí, jako nevědoucí, z hradu Grálu, pak o ženě, která oplakává mrtvého snoubence ležícího v jejím klíně; o poustevníkovi, který byl uveden v souvislosti s mystickými silami; a o síle Gni lu neboť je to na Velký Pátek, kdy přichází k poustevníkovi: aniž si to uvědomuje, působí v něm již síla Grálu. Je to tedy někdo, kdo o tom, co se odehrálo v horní oblasť vědomí nevěděl nic; někdo, kdo je uváděn do vztahu s dn chovnými zdroji nacházejícími se v podvědomí, s prameny, které začaly prýštit s blížící se novější dobou, kdo má z těchto zdrojů čerpat. Je někým, jehož srdce a duše jsou nevinnosti nedotčeny tím, co přináší lidem v lidském životě zevní svět, někým, kdo má přijmout tajemství Grálu. Má přijmout tajemství Grálu nejvyššími, nejčistšími, nejušlechtilejšími duševními silami. Musí se setkat s někým, kdo nedosáhl oněch duševních sil, jimiž by mohl zcela prožít tajemství Grálu; musí se setkat s Amfortasem. Víme, že Amfortas byl sice vyhlédnut stát se strážcem Grálu, ale upadl do sil nižší lidské přirozenosti. A jak upadl do sil nižší lidské přirozenosti, a o to při tom právě jde, neboť to souvisí s jeho střežením Grálu, zabil v zanícení a řevnivosti svého protivníka. Všechny tyto věci jsou zřejmé samy o sobě; a poněvadž opět a opět je těmto věcem nesprávně rozuměno, musí být poukázáno na to, že anthroposofie nechce učit žádnému asketismu. Za tím leží něco mnohem hlubšího.

Byly to právě přírodní elementární síly, které se neprojevovaly tak, jako v obyčejném životě, nebo na ně nebylo tak pohlíženo, nýbrž tak, jak se projevovaly ještě ve třetím poatlantském období ve své souvislosti s duchovními světy. Tu, co takřka pulzovalo v lidské krevní a nervové soustavě prostřednictvím žívlů, to se pozvedlo a přijalo tajemství. Nejedná se o smyslovou askezi, nýbrž o vnímání posvátných tajemství. Ještě ve třetím poatlantském kulturním období mohli lidé tato tajemství přijímat týmiž silami, které jinak na Zemi ovládají člověka. Nyní však nastal čas, kdy se odhalují posvátná tajemství jen čistým, nevinným duševním silám, když člověk najde možnost pozvednout se z toho, co jej váže k jeho pozemskému poslání; od tohoto poslání nechce anthroposofie člověka nijak vzdalovat. Avšak povznést se musí nad toto pozemské poslání, nad to, co v něm smělo působit v době staré astrologie.

Musí se povznést, chce-li najít cestu ke starým tajemstvím novým způsobem. To musí učinit silami nevinné duše, jež se oprostila od všeho pozemského. Vzhledem k protikladu, vytvořenému ve starohebrejském dávnověku, musí být vytvořen protiklad jiný. Starohebrejský dávnověk poukazoval přísně na toto: nic ze sil Sibyl, jež byly oprávněny ještě v astrologii, nic z nich. Přidržíme se Boha Jahve, Boha Země.

Tím vzniklo odvrácení se ode všeho zjevení shůry a přejímání veškerého zjevení zdola, strach před tím, co se zjevovalo z nebes. To muselo nějakou dobu na Zemi panovat; na Zemi se musel po nějakou dobu uplatňovat jistý protiklad vůči tomu, co přicházelo shůry. A v takových silách, jako byly síly Sibyl, viděli lidé to nesprávné Luciferské, jež přicházelo shora. Nyní však, když vstoupila Kristova bytost do těla Ježíše z Nazaretu, nyní bylo to, co přicházelo shůry, Kristem proniknuto; nyní směli lidé opět pohlížet vzhůru, nyní se ze spojení Pána Země s Matkou Měsíce utvořilo něco jiného. Neboť Kristus se stal pánem Země, Duchem Země, jenž vproudil do zemské aury. Záležitosti, věci světa, jak byly spravovány ze dvora krále Artuše, těm se mohli lidé přiblížit silami Země; záležitostem náležitějším Grálu se lidé nesměli blížit s tím, co představovalo působnost zemských sil, jako tomu bylo u Amfortase. Člověka, který se takovými silami blížil tajemstvím Grálu, se musela dotknout bolest. A poněvadž působnost hvězd byla proniknuta Kristem, směl takový člověk, který sice do sebe nepřevzal nic z toho, o čem se na zemském povrchu vedly spory, který se však svoji karmou nacházel v bodu, kde jeho duše mohla být přijata Kristem, - takový člověk směl opět doufat, že vejde ve vztah se silami, jak jsou naznačeny v symbolu doby Saturnu; to znamená: Saturn a Slunce se společně nacházejí ve znamení Raka. Ten, v němž působí Kristův impuls ještě skrytý, podzemsky, ještě v podvědomých základech duše, Parsifal, přichází se silami saturnskými a rána páli jak ještě nikdy nepálila.

Tak vidíme, jak se ohlašuje novější doba. Parsifalova duše se nachází ve vztahu s podvědomými, Kristovou aurou proniknutými dějinnými podněty, podněty Kristovými, i když on to ještě neví. Avšak to, co vládlo dole, má postupně vystoupit, to, co vedlo dějiny lidstva. Proto se musí postupně naučit poznávat to, čemu nebude nikdy porozuměno, nebude-li se tomu člověk blížit nevinnými, čistými duševními silami, čemu také nikdy nebude porozuměno, bude-li se tomu člověk blížit tradičním vědění, učeností. Můžeme to zároveň vidět - neboť to již nastalo a stalo se to téměř tak každodenním, jako nebeský Grál sám, který vy slovuje jméno -, ale to je přece obnova, jiné utváření toho, proti čemu bojoval ve své době starohebrejský dávnověk.

Dejme ve své mysli ožít představě panenské matky s Kristem na klíně a vyslovme to potom: Kdo může mít vůči tomuto obrazu svátostný pocit, ten má pocit Grálu. Posvátná číše, Měsíční matka, které se nyní dotknul Kristus, nová Eva, nositelka slunečního Ducha Kristova, přezaruje veškerá světla, všechny ostatní Bohy. Měj na mysli „Co“, více však Jak“. A pohlédneme-li do duše Parsifalovy, jak se, když vyjíždí z hradu Grálu potkává s obrazem nevěsty a snoubence, obrazem, který ho spojuje s podvědomými Kristovými silami; pohlédneme-li na to, jak poustevník o Velikonočním svátku, kdy obraz Grálu musí být na nebi zapsán hvězdným písmem, poučuje jeho nevinnou duši; - sledujeme-li ho, jak jede - výslovně jsem včera zdůraznil - dnem i nocí, ve dne pohlížeje na přírodu, v noci maje často před sebou nebeské znamení svátého Grálu, jak jede maje nad sebou zlatém se třpytící měsíční srpek s hostií, s Duchem Kristovým, s Duchem Slunce uvnitř, pohlédneme-li, jak je na své cestě připravován souzvukem obrazu panenské Matky se snoubencem - synem a se znaméním nebeského písma, aby porozuměl tajemství svátého Grálu; pohlédneme-li, jak v jeho duši spolupůsobí to, co osudy Země proniklo jako podnět Kristův s tímto obnoveným hvězdným písmem; pohlédneme-li, jak je vše spřízněno, co je Kristem proniknuto, se silami hvězd ... musel způsobit, protože musel přijít v době Saturnu, že rány mocněji pálily toho, který prodléval u Grálu nesprávným způsobem, rány Amfortase.

Měj na mysli „Co“, více však Jak“! Neboť se nejedná o to, abychom tyto věci charakterizovali těmi slovy, kterých jsem nyní

použil, nebo slovy jinými. Grálu se nikdy zcela nepřiblížíme nějakými slovy nebo dokonce filozofickou spekulací. Grálu se přiblížíme, dokážeme-li všechna tato slova proměnit v prožitek, když právě dokážeme prožít, že musíme na tomto svátém Grálu vycítit souhrn vši svatosti: Že musíme pocítit splynutí toho, co přišlo z Měsíce, co se nejprve projevilo v pozemské matce Evě, pak se objevuje obnoveno v panenské Matce, co se stalo Pánem Země v Bohu Jahve, co se jako nový Pán Země zjevuje v bytosti Kristově, která vproudila do aury Země. Cítíme splynutí toho, co nyní působí z hvězd směrem dolů, symbolizováno hvězdným písmem, s tímto pozemským vývojem lidstva. Uvážíme-li toto vše a potom to procítíme jako souzvuk osudu lidstva s hvězdným písmem, pak pochopíme i tajemství, jež má být vyjádřeno slovy, která byla svěřena Parsifalovi a která v báji doznívají: Že totiž pokaždé, když zemře král Grálu, skutečně povoláný strážce Grálu, objeví se na svátém Grálu jméno jeho důstojného nástupce. Tam se má číst, to však znamená vybitnutí k tomu, naučit se opět číst písmo hvězd, v nové podobě.

Pokusme se, moji milí přátelé, učinit se hodnými toho, abychom se opět naučili číst toto hvězdné písmo v nové podobě; pokusme se naučit se číst je tak, jak nám musí být podáno dnes. Neboť v podstatě to není nic jiného, než čtení hvězdného písma, když se pokoušíme objasnit si lidskou evoluci v Saturnském, Slunečním, Měsíčním, Zemském vývoji, až k vývoji Vulkánskému. Avšak musíme poznat, v jakých souvislostech chceme v naší době tomuto hvězdnému písmu porozumět. Učiňme se toho hodni! Neboť není nadarmo vyprávěno, že Grál musel být zprvu opět ze svého místa odnášen, aby pro nejbližší čas nebyl zevně vnímatelný. Považujme za obnovené hledání Grálu to, co smíme pěstovat v naší anthroposofii a pokusme se poznávat význam toho, co tehdy bylo vyslovováno z podvědomých základů duše a co se teprve postupně vynořovalo v lidském vědomí. Pokusme se to postupně proměnit ve stále vědomější řeč. Pokusme se proniknout do moudrosti, jež nám může opět odhalit souvislost mezi pozemským a nebeským, může odhalit bez staré tradice, tak, jak se ji pokoušíme nalézt, jak se může projevat v přítomné době.

A pak se dejme proniknout, moji milí přátelé, vším tím, co v sobě můžeme pocítit se zřetelem ke způsobu, jakým došel Parsifal k tajemství Grálu. Opět skryto to zůstalo proto, že lidé museli nejprve hledat spojení Země se silami vesmíru na poli nejvíce zevním, na poli nejvíce zevní vědy. Pochopíme i takový jev, že duch jakým byl Kepler našel mezitím porozumění pro to, co mohl říci prostřednictvím svých matematicko-mechanických nebeských zákonů, - avšak opět se mu muselo do podvědomých základů duše ponořit to, co vpravdě prolнул Kristovým podnětem, co k tomu připojil. Říkáme-li dnes to, co umíme říci o naší zemské evoluci a jak souvisí s kosmem, tu mluvíme v jeho smyslu. On nám to zajisté říká:

Jako jsou například ve vesmíru tři v klidu existující věci: Slunce, stálice a prostředí mezi nimi a vše ostatní je v pohybu, tak je v jediném Bohu: Otec, Syn a Duch. Koule také představuje trojnost (Otec je střed, Syn povrch, Duch stejnou vzdálenost středu od povrchu - poloměr) jakož i jiná tajemství. Bez duchů a duší nebylo by vůbec souladu. V lidských duších nacházejí se souladné vlohy nekonečně různotvárné. Celá Země je oduševněná a tím je skutečně velký soulad jak na Zemi, tak také mezi ní a souhvězdími. Tato duše působí celým zemským tělem, má však sídlo v určité části, tak jako lidská duše v srdci; a odtud vycházejí jako z jistého ohniska nebo pramene, její působnosti do oceánu a do zemské atmosféry. Odtud sympatie mezi Zemí a hvězdami, odtud pravidelná přírodní působení. Že Země má opravdu duši, ukazují nejjřetelněji pozorování povětrnosti a úkazů, jimiž jsou vždycky vyvolány. Za určitých úkazů a konstelací je vzduch vždycky neklidný; když se takové úkazy nevyskytují nebo málo nebo rychle přejdou, zůstává klidný.“

„Tyto a nesčetné jiné proměny a zjevy, které se dějí v Zemi a na Zemi, jsou tak pravidelné a vyměřené, že je nemůžeme připsat jakési slepé příčině, a poněvadž planety samy ničeho nevědí o úhlech, které vytvářejí jejich paprsky na Zemi, tak musí Země mít duši. Země je živočich.“

„Všechno na ní budeme vnímat, co je podobné částem zvířecího těla. Rostliny a stromy jsou její vlasy, kovy její cévy, mořská voda její nápoj. Země má utvářející sílu, určitý druh imaginace, pohyb, jisté choroby, příliv a odliv jsou dechem živočicha, zvířete. Zdá se, že duše Země je jakýmsi druhem plamene, z toho povstává podzemní teplo a proto není rozmnožování bez tepla.

Jakýsi obraz zvířetníku a celé oblohy je vtisknut Bohem do duše Země.“

A dnes vidíme, jak byl vtisknut do duše Země, do aury Země tento obraz zvířetníku a propracováváme se poznenáhlu až k jiné části Keplerova světového názoru: až k oné části, která též ještě musela zůstat v podvědomých základech duše, avšak zřetelně ukazuje, že to, co dnes můžeme přinést jako kosmologii, je jejím naplněním. Čím nám má být naše anthroposofie, to je hluboce založeno ve vývoji lidstva, to niterně souvisí s oním připomenutím, jež k nám zaznívá ze svátého Grálu. A pozoruje- me-li Evropu, západní oblasti ve starých dobách a pohlížíme-li do předatlantských a poatlantských dob, na to, co v poatlantské době ožilo jako vzpomínka na atlantskou dobu, jestliže pohlédneme na to, jak v Řectví, ve službě Apollonovi zaznívají poslední dozvuky ukazující, jak byl kdysi ve vyšších světech ten, jenž se později stal nátanským Ježíšem, proniknut Kristem, jak potom sestoupil a uskutečnil mystérium Golgoty - tento Kristem proltnutý nátanský Ježíš -, když toto sledujeme a pak se otázkeme: Odtud tedy přišel Kristus? Jak putoval, když sestoupil shůry dolů, aby se stal Pánem Země, jak putoval? Putoval ze západu na východ a z východu opět na západ. Sestoupil z oblasti vyšších hierarchií do své zevní schrány. Bytosti vyšších hierarchií jej snesly dolů, jim přináležel. Krásně nám připomíná báje o Parsifalovi, že tomu tak je, když praví: Sbor andělů snesl Titurelovi svátý Grál, právě tajemství o Kristu Ježíši, o souvislosti Pána Země s panenskou Matkou, a sbor andělů na něj opět čeká v oblasti vyšších hierarchií. Hledejme ho tam. Pak pochopíme i to, co hledá náš anthroposofický světový názor, pak pronikneme stále dále a dále od pocitu, od vycítění hvězdného aspektu svátého Grálu k vycítění lidského aspektu svátého Grálu, k Matce s Ježíšem, s Kristem.

Tím jsme se pokusili, moji milí přátelé, poukázat poněkud na oblast dějin lidstva, pokud jsou tyto dějiny lidstva nesené duchovními silami. A jestliže jste něco pocítili z toho, co jsem chtěl svými slovy podnítit nejen ve vašem myšlení, nýbrž ve vašich myslích, pak bylo dosaženo toho, co mělo být řečeno tímto přednáškovým cyklem. Mohl bych právě tak dobře tento cyklus nazvat: „O hledání svátého Grálu.“ Budiž ponecháno vlastnímu úsudku kteréhokoli člověka, zda tím, co je zde míněno jako souzvuk všech náboženství, se vskutku jednou shledají vyznání rozšířená po celé Zemi. Budiž každému člověku ponecháno, aby si toto rozhodl sám za sebe. A budiž také každé duši ponechán její úsudek o tom, zda to, co se nazývá jednotou náboženství, nebylo lépe vystihnuto tím, co jsme se pokusili charakterizovat jako hledání svátého Grálu, než mnohý jiný názor hovořící o jednotě náboženství, ale názor asi zcela jiný.

Kdo se chce přidržet úzce ohraničených vyznání, nebude zprvu moci být přesvědčen tím, co bylo řečeno. To pochází z toho, že propůjčuje svůj sluch tomu, u čeho jsme viděli, že se odehrálo pouze na povrchu, že je to pouze zevní stránkou vlastních činů Kristových, jež jsou podstaty duchovní. To, jak byl někdo přiveden svojí karmou k těmto duchovním činům Kristovým a je-li pro to jako důvod velký předobraz spojení náboženství na Zemi, tak, jak k tomu byl podněcován Parsifal, to jsme si chtěli vyvolat ve svých duších a pomyslet na ono pokračování báje o Parsifalovi, která praví, že Grál byl v době, ve které se potom stal v Evropě neviditelným, přenesen do oblasti Kněze Jana, jenž měl svoji říši mimo oblast dosahu křížáků. V době křížáckých tažení bylo ještě území Kněze Jana, nástupce Parsifala, uctíváno, a podle způsobu, jímž byla tato oblast hledána, musíme říci: I když to vše bylo vysloveno také pozemsky - zeměpisnými výrazy, v základě vzato není možno na Zemi nalézt toto Janovo místo.

Mělo to být tušením, obsaženým v evropské pověsti, jež chtěla pokračovat v bájích o Parsifalovi, tušením toho, že Kristus

v nás působí nevědomě, že od oné doby působí také v hlubokém podvědomí východu a že snad to, co se na východě odehrává vědomě jako náboženské spory, může být překonáno vlivy a zjeveními pravého Kristova podnětu právě tak, jak se to počalo dít na západě podle životní cesty Parsifalovy? Mělo být povoláno sluneční světlo Grálu, aby svítilo nad všemi Bohy Země, jak to je symbolicky naznačeno tím, že záře Grálu přezařuje všechna ostatní světla, když Panna přináší zlatém se třpytící číši obsahující tajemství Grálu? Smíme očekávat, že - v protikladu k tomu, v co lidé dnes věří - ještě nevědomě působící Kristovy síly přistoupí v pozměněné formě k tomu, co se dnes objevuje na západě jako světlo, podle starého úsloví: Ex Oriente lux? Mohlo by se snad spojit světlo se světlem? K tomu však bude nutné, abychom byli připraveni, my, kteří jsme svojí karmou postaveni na půdu oněch zeměpisných, oněch kulturních proudů, přes něž přecházelo putování Kristovo, již tehdy, když v nadsmyslových oblastech pronikal svou silou Ježíše Nazaretského, aby pak putoval na východ. Vzhlédněme vzhůru a vytušíme, že našimi výšinami procházel Kristus již ve svém předzemském působení. Osvojme si schopnost porozumět mu tak, abychom nepochopili nesprávně to, co k nám on snad jednou bude moci promlouvat, až nastane čas, že i jiná vyznání na Zemi budou proniknuta jeho impulsem!